

Alisher Navoiy nomidagi
Toshkent davlat o'zbek tili
va adabiyoti universiteti

TASHENEV
UNIVERSITY

“Alisher Navoiy va XXI asr”

10-ULUSLARARO KONFERANSI

Toshkent-Shimkent, 2025-yil 6-fevral

“Әлішер Науаи және XXI ғасыр”

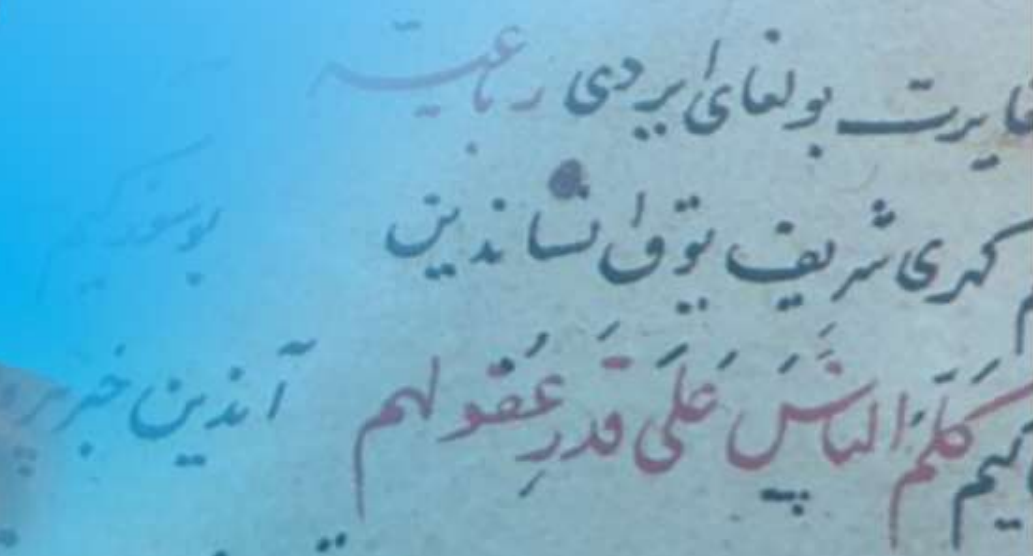
10- ХАЛЫҚАРАЛЫҚ КОНФЕРЕНЦИЯ

Ташкент-Шымкент, 6 ақпан 2025 жыл

“Alisher Navo'i and the 21st century”

10th INTERNATIONAL CONFERENCE

Tashkent-Shymkent, February 6, 2025

**Alisher Navoiy nomidagi
Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti
Qozog'iston Respublikasi Jumabek
Tashenev nomli universitet**

«ALISHER NAVOIY VA XXI ASR»

**mavzusidagi 10-uluslararo konferansi
materiallari**

2025-yil 6-fevral

Toshkent – Chimkent – 2025

UO'K: 821.161.1=512.133

KBK: 83.3 (50')

A 51

Mas'ul muharrirlar:

Shuhrat SIROJIDDINOV,

filologiya fanlari doktori, akademik
Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili
va adabiyoti universiteti rektori

Kanat BAYBOLOV,

Jumabek Axmetuli Tashenev nomli universitet rektori,
texnika fanlari doktori, professor

Tahrir hay'ati:

Boqijon To'xliyev (O'zbekiston), Nurboy Jabborov (O'zbekiston), Parida Bayneeva (Qozog'iston), Kemal Yavuz Ataman (Turkiya), Yashar Qosim (Ozarbayjon), Islam Jemeney (Qozog'iston), Farhod Rahimiy (Eron), Sholpan Arzimbetova (Qozog'iston), Karomat Mullaxo'jayeva (O'zbekiston), Janna Botabaeva (Qozog'iston), Baxtiyor Fayzullayev (Tojikiston), Dilnavoz Yusupova (O'zbekiston), Nozliya Normurodova (O'zbekiston), Shahlo Naraliyeva (Qozog'iston), Ilyos Ismoilov (O'zbekiston), Azizullah Aral (Afg'oniston), Orzigul Hamroyeva (O'zbekiston), Ozoda Tojiboyeva (O'zbekiston)

Ushbu to'plamda "Alisher Navoiy va XXI asr" mavzusidagi 10-uluslararo konferansi materiallari jamlangan. To'plamda Alisher Navoiy adabiy-ilmiiy merosining mumtoz adabiyotimizdagi o'rni va bugungi kun uchun ahamiyati, shuningdek, shoir ijodiga bog'liq holda matnshunoslik va tilshunoslik muammolariga doir ilmiy maqolalar o'rin olgan. Navoiyshunoslikning bugungi holati va istiqboli borasida muayyan tasavvur berishi uning ahamiyatini belgilaydigan omillardan biridir. Kitob filolog mutaxassislar, ilmiy tadqiqotchilar, magistrantlar va bakalavr talabalari hamda keng o'quvchilar ommasiga mo'ljallangan.

Mualliflar qarashi va asarlar nomlaridagi imlo tahririyat nuqtayi nazaridan farqlanishi mumkin.

**Әлішер Науаи атындағы Ташкент
мемлекеттік өзбек тілі мен әдебиеті университеті**

**Қазақстан Республикасы Жұмабек
Тәшенев атындағы университет**

«ӘЛІШЕР НАУАИ ЖӘНЕ XXI ҒАСЫР»

**тақырыбындағы 10-халықаралық
конференция материалдары**

2025 жыл 6 ақпан

Ташкент – Шымкент – 2025

qo'shimcha ma'lumotlarni o'quvchilar diqqatiga havola qilsa, o'quv mashg'ulotlari samarali va qiziqarli bo'ladi. Yana bir diqqatga sazovor joyi shundaki, ba'zi darsliklarda Alisher Navoiy o'quvchilarga musiqachi, rassom sifatida tanishtirilgan o'rinlari bor. Bu ma'lumotlar Alisher Navoiy shaxsini yuksaltirish bilan birga, o'quvchilarning unga bo'lgan qiziqishini orttiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Navoiy Alisher. To'la asarlar to'plami. 10 jildlik. 6-jild. Hayrat ul-abror. Farhod va Shirin. – Toshkent: G'afur G'ulom nashriyoti, 2013. – 812-b.
2. Варфоломеев И.П., Миркурбанов Н.М. Литература: учебник для 8-класса в двух частях для школ общ. средн. образов. с рус. яз. обуч., II часть. – Ташкент: Узбекистан, 2019. – 240 с.
3. Камилова С.Э., Ротанов А.Н. Литература: учебник для 6-класса. – Ташкент: Республиканский центр образования, 2022. – 224 с.
4. Каминская Е.М., Балтаева А.М. Литература: учебник для 7-класса. – Ташкент: Республиканский центр образования, 2022. – 224 с.
5. Алишер Навоий. Махбуб ул-қулуб. – Тошкент: Ғафур Ғулом нашриёти, 1983. – 112 б.
6. Алишер Навоий. Хазойин ул-маоний. – Тошкент: Тамаддун, 2011. – 732 б.
7. Алишер Навоий. Ҳайратул-аброр. – Тошкент: Ғафур Ғулом нашриёти, 1974. – 145 б.
8. Алишер Навоий. Ҳикматлар. – Тошкент: Ўзбекистон, 2013. – 256 б.
9. Петрухина Н.М., Гарипова Г.Т. Литература: учебник для 9-класса в двух частях для школ общ. средн. образов. С рус.яз.обуч., II часть. – Ташкент: Узбекистан, 2019. – 240 с.
10. <http://slovo.nx.uz/alisher-navoi>
11. <https://tafakkur.net/kishi-aybing-desa/alisher-navoiy.uz>

HAZRAT NAVOIY IJODIDA NUTQ MADANIYATI

Shahlo Naraliyeva,

*Qozog'iston Respublikasi, J.Tashenev nomli universitet xalqaro departament
direktori, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)*

Farrux Abdaliyev,

*Qozog'iston Respublikasi, Jumabek Tashenev nomli universitet,
filologiya fakulteti o'qituvchisi
10.52773/tsuull.conf.navoiy.2025/FVLD2003*

Annotatsiya. Mazkur maqolada buyuk mutafakkir Hazrat Amir Alisher Navoiyning notiqlik san'ati, til odobi, nutq madaniyati xususidagi fikrlari tadqiq qilinadi.

Kalit so'zlar: So'z qudrati, tafakkur, qadriyat, elparvarlik, milliy yuksalish, she'riy san'at.

SPEECH CULTURE IN THE WORK OF HAZRAT NAVAI

Abstract. This article analyzes the views of the renowned thinker Hazrat Amir Alisher Navoi on the art of oratory, language etiquette, and speech culture. It explores his philosophical perspectives on effective communication, the ethical use of language, and the cultivation of eloquent expression, highlighting their relevance to both his literary works and broader cultural values.

Keywords: *The power of words, thinking, values, patriotism, national development, poetic art.*

Mir Alisher Navoiyning soʻz sanʼatkori sifatidagi yuksak isteʼdodi va salohiyati uning manguликka daxldor oʻlmas asarlaridagi turkiy tilga va nutq madaniyatiga oid qarashlarida yorqin namoyon boʻladi. Mutafakkir shoir nazdida insonning tili, yaʼni nutqi, uning odobi, ichki madaniyatini namoyon qiluvchi asosiy vosita. Atoqli navoiyshunos olim N.Mallayev toʻgʻri taʼkidlaganidek, “Navoiy ijodiyoti u yashagan muhitning badiiy qomusi, murakkab xalq tarixining ravshan koʻzgusidir. Unda inson hayoti va faoliyatining rang-barang sohalari oʻz ifodasini topgan. Binobarin, Navoiy merosi turli ilm sohalari uchun boy va qimmatli manbadir” [Mallayev, 1974: 34].

“Mezon ul-avzon”, “Muhokamat ul-lugʻatayn”, “Hayrat-ul abrор”, “Lison ut-tayr”, “Sabʼai sayyor”, “Munshaot”, “Nazm ul-javohir”, “Xazoyin ul-maoniy” kabi asarlarida uning nutq madaniyati, soʻzning qadri va qudrati, tilning ichki tabiati, til va tafakkur, soʻz taʼrifidagi fikrlari, ona tiliga beqiyos muhabbati ifodalangan. Mutafakkir shoirning “Muhokamat ul-lugʻatayn” ilmiy asari turkiy tilshunoslikning nodir yodgorligi boʻlib, unda ona tilining qudrati, nafisligi-yu maftunkorligi, u tilda ham goʻzal, barkamol asarlar yaratish mumkinligi ilmiy jihatdan isbotlab berilgan. Shu bilan birga, asarning mavzu doirasi keng boʻlib, unda adabiyotshunoslik va tilshunoslikning turli muhim muammolari, oʻziga xos xususiyatlari ifodalangan. “Muhokamat ul-lugʻatayn” asarini oʻqigan fransuz olimi M.Bellin 1861-yilda yozgan risolasida Navoiyning ona tiliga bu qadar katta eʼtiborini, muhabbatini vatanparvarlik deb ataydi: “Alisher Navoiy oʻz milliy tilining afzalliklarini inkor etib boʻlmaydigan dalillar bilan isbot etganligi oʻz xalqi orasida vatanparvarlikni boshlab berganligidan dalolatdir” [Bellin M., 1862: 36].

Hazrat ushbu asarida turkiy-oʻzbek va fors-tojik tillarini qiyosiy oʻrganish orqali turkiy-oʻzbek tilining shu davrda mashhur boʻlgan arab va fors-tojik tillari darajasidagi mavqei haqida soʻz yuritadi hamda ulardan, xususan, fors-tojik tilidan farq qiluvchi xususiyatlari, jumladan «yuz lafz» (yuzta soʻz)ni keltirib, tadqiq qilish bilan isbotlaydi. Buyuk mutafakkir ijodiyotida Soʻz mavzusi teran tafakkur, yuksak eʼtibor va ehtirom, sharqona nazokat hamda eʼzoz bilan qalamga olingani bilan bir qatorda keyingi davr ijodkorlari uchun betakror maktab vazifasini oʻtadi. Bu asarlar, eng avvalo, soʻzga, turkiy til va nutq madaniyatiga hurmat va mehr-muhabbatning, chin insoniy eʼtiqodning haqqoniy aks etishi bilan ibratlidir. Shoir “Sabʼai sayyor” dostonida Yaratganga iltijo qilib, shunday deydi:

Deganimni ulusqa margʻub et!
Yozgʻonimni koʻngulga mahbub et!
Xalqqa zebi torak ayla oni,
Oʻqugʻanga muborak ayla oni.
Yeti aflokni anga yor et,
Yeti iqlim elin xaridor et!

Xuddi ulugʻ shoir bashorat qilganidek, oradan olti asr oʻtganidan keyin ham uning asarlariga yetti iqlim xaridor boʻlib turibdi. Mir Alisher Navoiy hazratlari qoʻllagan har bir soʻz har oʻrinda xuddi billurdek tovlanadi, betakror maʼno kasb etadi. Soʻz taʼrifida ulugʻ shoir zakovati, tafakkuri va badiiy mahoratining yangi qirralari ochilib boradi. Uning tilga oid qarashlari zamonlar oʻtishi bilan nutq odobini, muloqot madaniyatini belgilovchi maʼlum mezonlar vujudga keltirgan. Shoir tilning pokligiga, jamiyatlardagi oʻrniga, uning odob-axloq bilan bogʻliq jihatlariga koʻproq eʼtibor beradi.

Uning nazdida til xazinadan ham afzal, aslida xazinadan ham ko'proq tilni ehtiyot qilish, asrash zarur. So'z oltindan ham, gavhardan ham qimmatroqdir. "Farhod va Shirin" dostonida tilning, so'zning pokligini ulug'laydi:

Demonkim ko'ngli poku ham ko'zi pok,

Tili poku, so'zi poku, o'zi pok.

Dedi: Har ishki qilmish odamizod,

Tafakkur birla bilmish odamizod [Navoiy A., 1992: 77].

Mutafakkir shoirning o'lmas asarlari jahon adabiyotining boshqa shoh asarlari qatori, xalqimizning o'z-o'zini anglashi va jamiyatda tutgan o'rni hamda tarixiy burchini yaxshi tushunib olishiga yordam berdi. Navoiy she'riyatidan ruhlangan xalqimiz jahon madaniyatiga katta hissa qo'shgan boshqa xalqlar safida qaddini mag'rur ko'tarib, o'z kuchiga, iste'dod va aql-idrokiga ishonch hosil qildi. Buyuk mutafakkir til va tafakkur uyg'unligini, notiqlik va mantiq, nutq madaniyati, nazm va nasrni, umuman, yozma adabiyotni badiiy tasvir etishda benazir edi. Adabiyotshunos olim H.Qudratullayevning fikricha, "Navoiydagi "So'z" istilohi rang-barangligi, mazmunan kengligi bilan alohida ajralib turadi. Bundan tashqari, Navoiy qayerda "So'z"ni ishlatar ekan, u qaysi mazmunda kelishidan qat'iy nazar, adabiyot, til, u bilan bog'liq nutq, so'zlash vositasi, notiqlik, axloq va boshqalar haqida ham fikr yuritadi" [Qudratullayev H., 2013: 111]. Navoiyning daho darajasidagi iste'dodi va salohiyati, turkiy til boyliklaridan san'atkorona foydalanish mahorati, ulug' vatanparvarligi, ayniqsa, "Xamsa"da yorqin namoyon bo'lgan. So'zning ta'sir kuchi haqida buyuk beshlikning debochasida shunday deydi:

Cheksa Navoiy so'zidin bir nishon –

Kim, anga alfoz o'lib otashfishon.

Bazmda ul lahza aloloni ko'r,

Ko'yi xarobot aro g'avg'oni ko'r [Navoiy 1947: 18-19].

Ya'ni, shoir so'z olov sochish qudratiga ham ega ekanligini, bu olov odamlarning qalbiga tutashib, ularning tuyg'ularini alanga oldirishini ta'kidlaydi. Asrlar davomida to'plangan til boyliklari va qoidalari hazrat Navoiyning ulug'vor xizmatlari tufayli mumtoz adabiy til talablariga to'liq javob beradigan darajada yuksak taraqqiyot cho'qqisiga ko'tarildi.

Hazrat Navoiy qalamiga mansub nazmiy, nasriy va ilmiy asarlarning ham badiiy, ham g'oyaviy-ma'rifiy jihatdan yuksak saviyada bitilganligi o'zbek adabiy tilining shakllanishi va bugungi mavqe'ga erishishida muhim ahamiyat kasb etdi. U o'zining butun ijodi davomida turkiy tilni jahonning eng mukammal va mumtoz tillari darajasiga ko'tarish uchun kurashdi. Mashhur turkolog-sharqshunos olim N.A.Ilinskiyning fikricha, ulug' shoir "Ona tili uchun kurashda yagona va bahodir jangchi edi" [Ilinskiy N., 1862: 27]. Turkiy tilning bitmas-tuganmas zarofati va latofatidan, ma'naviy manbalaridan foydalanish jarayonida bu tilda mukammal badiiy-ilmiy asarlar yaratish mumkin ekanligini isbotladi.

U "Lison ut-tayr" ishqiy-falsafiy dostonida qushlar nutqini *ishtiyoq* (bir so'zdan boshqa so'z olish), *intoq* (jonsiz predmetlarni gapirtirish), *izdivoj* (juftlashmoq) san'atlari vositasida yorqin ranglarda ifoda etish jarayonida ma'lum zamonaviy poetik yo'nalishlarni tatbiq qilganligidan hayratga tushamiz. Doston jahon adabiyotida ham alohida qadrlanadigan durdona asarlar qatoridan o'rin olgan. Masalan, quyidagi misralarda Hudhudning san'atkorona notiqligi, pand-nasihat va ezgulikka targ'ib qilishda mohir voizligi ko'rinadi:

Sayrag'il, ey To'tiyi shirin kalom,
Nutqi tashrifi bila oliy maqom.
...Kel bu g'urbotdin rahm og'oz qil,
Ul chaman sori yana parvoz qil.

Shoirning so'z seyrini anglash va so'z qo'llash san'ati uning asarlari mohiyatini tadqiq qiluvchilar uchun katta mas'uliyat yuklaydi. Uning har bir asari turkiy so'zning yuksak badiiyat cho'qqisidagi timsolidir. Buyuk mutafakkir so'zni xabar, ma'no va tushuncha tashuvchi, inson ichki dunyosini, murakkab ruhiyatini ifoda etuvchi va o'z o'rnida boshqalarga ta'sir o'tkazuvchi kuchli vosita deb biladi. Hazrat Navoiy o'zining har bir asarida turkiy tilning nozik ma'no qirralarini, ya'ni ham hikmatini, ham ziynatini kashf qiladi. Uning "So'z" haqidagi ilmiy mulohazalari zahirida notiqlik san'ati, ya'ni so'zni o'rinli ishlatish, kim bilan qanday muomala qilish, o'ylab gapirish, tilga e'tiborli bo'lish kerakligi haqidagi falsafiy teran fikrlari, hayotiy tamoyillari bayon etilgan.

So'zga qo'yilgan talab asardan asarga kuchayib, sayqallanib, yangicha mulohazalar, o'ziga xos mushohadalar zahirida alohida joziba va mohiyat kasb etib boraveradi: "So'zga vasf shulkim, ularning qaysi biri, so'z avval, jahon esa so'ngra paydo bo'ldi, deyiladi. Birinchi sado so'z ekan, har qanday qo'shiqning ham boshlanishi so'zdandir. So'z aytib sovumaydigan qo'shiqdir, so'z jism bo'stonida daraxtdir. Insonning jismi gulshan bo'lsa, nutq undagi xushovoz bulbuldir. Bulbulning navosi so'zdir. Jonga rohat beruvchi nag'masi ham so'zdir. Agar so'z bo'lmasa, bulbul navosiz, nutqsiz qolar edi. Bulbulni hech qachon navosiz ko'rmang, benavolikni ham bulbulga ravo tutmang." [Navoiy A., 1991: 362]

Albatta, so'zning mazmuni uning qiymati va qadrini bildiradi. Va shu xususiyati bilan yuksak ahamiyatga ega. Uning mazmuniga taalluqli talablardan eng muhimi rost bo'lishidir. Rostgo'ylik insonning haqiqatga intilishi va haqiqatni ulug'lashi bilan chambarchas bog'liq. Ulug' shoirning nazdida qanday so'zni gapirish qay darajada ahamiyatli bo'lsa, so'zni qanday ohangda gapirish ham shunchalar muhim. Alisher Navoiy shirin so'zning qadri buyukligi, u dushmani ham do'stga aylantirish qudratiga egaligini, u qalb jarohatiga ham malham ekanligini qayta-qayta ta'kidlaydi. Achchiq kalom qalblarga o'qdek sanchiladi, uni yaralaydi. Shoir dilozorlikni qoralaydi:

Har kimki, chuchuk so'z elga izhor aylar,
Har nechaki ag'yordurur, yor aylar,
So'z qattig'i el ko'ngliga ozor aylar,
Yumshog'i ko'ngillarni giriftor aylar.

Bugungi kunda nutq madaniyati, notiqlik san'ati deb yuritilayotgan tushuncha mutafakkir bobomiz tomonidan insonning xulqi va odobiga, ko'ngli va ko'zining pokligiga, tafakkuriga bog'liq holda talqin qilingan. Adabiy tilning lisoniy me'yorlari haqida so'z ketganida, uning tilshunoslikning barcha sohalaridan tashqari, adabiyotshunoslik, psixologiya, san'atshunoslik, pedagogika, falsafa, mantiq, etika, tarix, sotsiologiya singari fanlar bilan uzviy bog'liqligi to'g'risida ma'lumot beriladi. Nutq madaniyatiga doir bilimlarni mustahkamlashga mo'ljallangan tahlil jarayonida "Lison-ut tayr", "Hayrat ul-abror", "Sab'ai sayyor", "Farhod va Shirin", "Saddi Iskandariy" kabi asarlaridan olingan matnlar, audio yozuvlar namunalarining tahlil qilinishi yaxshi samara beradi. Muloqot jarayonida nutqni to'g'ri ifodalash va takomillashtirish bo'yicha yo'l-yo'riqlar ishlab chiqiladi va tavsiya etiladi.

Akademik A.Rustamiyning fikricha, “Hazratning “Muhokamatu-l-lug‘atayn”ni yozishdan maqsadi forsiyda ijod qiluvchi turk shoirlariga turkiyning har jihatdan boyligini va unda oliy darajadagi badiiy asarlar yaratishga hamma imkoniyatlar mavjudligini nazariy jihatdan isbotlab berish va turkiyzabon xalqdan chiqadigan san‘at va ilm ahllarini o‘z xalqi oldidagi elparvarlik burchlarini ado etish uchun turkiyda ham ijod etishga da’vat etish edi. Navoyi o‘z davrining ilg‘or umumbasharchilaridan biri edi. Uning butun ijodi va faoliyati faqat turklarga emas, umuman inson xizmatiga qaratilgan edi”.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Маллаев Н. Алишер Навоий ва халқ ижодиёти. – Тошкент: Гафур Ғулом, 1974. – Б. 34.
2. Беллин М. Мир Алишер Навоий биографияси ва ижоди. Француз тилидан А.К.Боровков таржимаси. – Париж, 1862. – Б. 36.
3. Навоий А. Фарҳод ва Ширин. – Т.: Фан, 1992. – Б. 77.
4. Қудратуллаев Ҳ. Навоий “Сўз”ининг жозибаси. Абодият гулшани. – Тошкент: Sharq, 2013. – Б. 111.
5. Навоий А. Хамса. – Тошкент: Ўздавнашр, 1947. – Б. 18-19.
6. Ильинский Н.А. Вступительное чтение в курс турецко-татарского языка. – Казань, 1862. – С. 27.
7. Навоий А. Сабъаи сайёр. – Тошкент: ФАН, 1991. – Б. 362.
8. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Буюк шоир ва мутафаккир Алишер Навоий таваллудининг 580 йиллигини кенг нишонлаш тўғрисида»ги Қарори. ЎЗА, 2020 й., 20 октябрь.
9. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Мамлакатимизда ўзбек тилини янада ривожлантириш ва тил сиёсатини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармони.
10. Ильинский Н.А. Вступительное чтение в курс турецко-татарского языка. – Казань, 1862.
11. Навоий А. Хамса. – Т., 1947.
12. Навоий А. “Хамса”, танқидий матн. – Т.: ФАН, 1960.
13. Навоий А. Фарҳод ва Ширин. – Т.: Фан, 1992.
14. Рустамий А. Ҳазрат-и Навоийнинг маънавий олами. – Т.: Наврўз нашриёти, 2014.
15. Қудратуллаев Ҳ. Навоий “Сўз”ининг жозибаси. Абодият гулшани. – Т.: Шарқ, 2013.

АЛИШЕР НАВОИНИН ЧЫГАРМАЛАРЫН САНАРИП ПЛАТФОРМАЛАР АРКЫЛУУ ЖАЙЫЛТУУ

Аширова Т.К. – окутуучу, **Караева Н.О.** – доцент, **Закирова Б.А.** – окутуучу, Ош мамлекеттик университети Ош шаары, Кыргыз Республикасы
tashirova@oshsu.kg
10.52773/tsuull.conf.navoiy.2025/KDHz9327

Аннотация: Алишер Навои – өзбек, перс жана түрк тилдериндеги эң алгачкы акындардын бири катары жалпы түрк адабиятынын жана маданиятынын өнүгүшүнө зор таасирин тийгизген. ХХI кылымда глобализация жана санариптик технологиялардын өнүгүүсү, адам укуктары жана маданият аралык байланышты жакшыртуу маселелеринин мааниси күчөгөн учурда Алишер Навоинин философиясы,

MUNDARIJA CONTENTS	
Shuhrat SIROJIDDINOV. Turkiy dunyo hamkorligining mustahkam asosi Туркі әлем ынтымақтастығының мықты негізі	7
Қанат БАЙБОЛОВ. Екі халық арасындағы бауырлық пен достық рәмізі Ikki xalq qardoshligi va do'stligi simvoli	11
I SHO'BA. ALISHER NAVOIY ADABIY MEROSINING JAHON TAMADDUNIDA TUTGAN O'RNI SECTION I. THE PLACE OF ALISHER NAVAII'S LITERARY HERITAGE IN WORLD CIVILIZATION	
Boqijon TO'XLIYEV. Nasimiy va Navoiy nazmi – badiiy tafakkurning yangi bazmi	15
Islam JEMENEY. Әлішер Навои	23
Yashar QOSIM. Dohiy Alisher Navoiyning ulug' izdoshi (Muhammad Fuzuliy sheiriyatida poetik in'ikos tarzining o'ziga xosligi)	35
Qodirjon ERGASHEV. Renessans adabiyotida etologik janr taraqqiyoti	42
Əlimuxtar MUXTAROV. Nizami Gencevi ve Alishir Navai'nin tür ruhu eserlerinin ve araştırmacılarının gözü ile	47
Roviyajon ABDULLAYEVA. Alisher Navoiy fenomeni yoxud Navoiy ijodining olamshumul ahamiyati	52
Насриддин НАЗАРОВ. Гуманизм и креативность в творчестве Наваи как фактор обеспечения связей между народами Евразии	60
Burobiya RAJABOVA. O'zbek navoiyshunoslari Jomiy haqida	67
Karomat MULLAXO'JAYEVA. Abdurahmon Jomiy va Alisher Navoiy g'azallarida Yusuf (a. s.) siymosining badiiy talqinlari	77
Tozagul MATYOQUBOVA. Sharq adabiyotining yetuk tadqiqotchisi	82
Nosir JO'RABOYEV. Ikki turkman hukmdori ijodi va Alisher Navoiy	87
Молдасанов Е.М., АБДУВАЛИТОВ Н.Б. Әлем әдебиетінің асқар шыңы (Әлішер Науаидың 584 жылдығына орай)	95
Hulkar HAMROYEVA. Alisher Navoiy ijodida san'at talqini	99
Злиха ЖАНТАСОВА. Шығыс әдебиетінің қазақ фольклорындағы көрінісі	103
Sherxon QORAYEV. Alisher Navoiy Badaxshon shohi va shoir Sulton Muhammad La'liy ijodi tadqiqotchisi (Navoiy va uning zamondoshlari tazkiralari ma'lumotlari asosida)	109
Ahmad AKHLAQUE, Asror Allayarov. Alisher Navoi's creative works: a scientific exploration	115

Fayzulla ISKANDAROV, Dostonjon Tojiev. “Alisher Navoi international award”: establishment and historical significance for the turkic world	118
Diyora ABDUJALILOVA. Alisher Navoiy va Yahyobey Toshlijali dostonlarida shayx va avliyolar timsoli	124
Orifjon OLIMJANOV. Alisher Navoiy va Lorendeli Hamdiy “Layli va Majnun” dostonlari kompozitsiyasiga doir	131
II SHO‘BA. NAVOIY NAZMIY, NASRIY VA ILMIY MEROSINI O‘RGANISH MASALALARI SECTION II. ISSUES OF STUDYING NAVAIY'S POETRY, PROSE AND SCIENTIFIC HERITAGE	
Nurboy JABBOROV. Alisher Navoiy “Tarixi anbiyo va hukamo” asarining siyarnoma turkumida tutgan o‘rni	136
Nusratullo JUMAXO‘JA. Navoiyning yigitlik lirikasiga mansub mustazodi	149
Maqsud ASADOV. Alisher Navoiy “Tanbeh”larining g‘oyaviy-badiiy xususiyatlari (“Mahbub ul-qulub” asari misolida)	155
Dr. Kemal Yavuz ATAMAN. Ali Şir Nevaî beyitlerinde kulluk şuuru	160
Zuhriddin ISOMIDDINOV. Navoiyning “qaychi” g‘azali	165
Baxtiyor FAYZULLOYEV. Qo‘qon adabiy muhitida Navoiyga izdoshlik	170
Iqboloy ADIZOVA. Adabiy ta’sir va poetik tafakkurning yangilanishi	177
Nafas SHODMONOV, G‘iyosiddin SHODMONOV. Olti dostonida Odam Ato timsoli talqini	185
Faridaxon KARIMOVA. Xorazm adabiy muhitida debochanavislik an’analari	193
Islomjon YAQUBOV. O‘zaro ta’sir, ijodiy mushtaraklik va o‘ziga xoslik	200
Shavkat HAYITOV, Gulshod SHOYIMOVA. Alisher Navoiyning nabotot va hayvonot olamiga munosabati	205
Obidjon KARIMOV. Alisher Navoiy irfoniy olamining yangicha talqini	212
Gulbahor ASHUROVA. O‘zbek ayol shoiralari ijodida Alisher Navoiy obrazi tasvirlari	216
Qo‘ldosh PARDAYEV. Navoiy g‘azallariga Muqimiyning nazira va taxmislari	221
Ilyos ISMOILOV. Abror hayrati	226
Shermuhammad AMONOV, Abdulhaq RAHIMI. Alisher Navoiy mustazodiga bog‘langan muxammas haqida	229
Zilola AMONOVA, Shahlola SAFAROVA. “Farhod va Shirin” dostonidagi na’t boblarning manbalari va badiiyati	235
Abdulhamid QURBONOV. Badiiy matn va tasviriy vositalar mutanosibligi	242
Muqaddas TOJIBOYEVA. Abdulla Qodiriy romanlarida Alisher Navoiyga izdoshlik masalalari xususida	248
Orzigul HAMROYEVA. Radifning bayt kompozitsiyasidagi o‘rni	252

Ma'rifat RAJABOVA. Xalq maydon kulgi san'ati belgilarining Navoiy ijodidagi ko'rinishlari	256
Nodira SOATOVA. "Farhod va Shirin" dostoni – an'ana takomili, taraqqiysi hamda sintezi sifatida	260
Umida RASULOVA. "Alisher Navoiy" romanida obraz poetikasi	266
Marg'uba ABDULLAYEVA. Yetti sayyora: badiiy talqin va ilmiy dunyoqarash	269
Sohiba UMAROVA. Suyuma G'aniyeva – navoiyshunos	273
Zuhra MAMADALIYEVA. Alisher Navoiy "Xamsa"sida mirrix obrazining majoziylik xususiyatlari	277
Aziz RAJABIY. Alisher Navoiy g'azallarining ohang jilolari (Yunus Rajabiy musiqiy merosi misolida)	282
Zarif QUVONOV. "Hayrat ul-abror"ning yangi tadqiqatlari xususida	286
Farruxbek ABDALIYEV, Gulnoza OSMANOVA. "Xamsa"da "kampir" obrazi talqini	290
Nafisa RAXMANOVA. Ramziy-majoziy obrazlar ta'vili haqida mulohazalar	293
Kamola ULUG'MURODOVA. Navoiy nazmida Layli obrazining badiiy talqini	299
Mavluda ORTIQOVA. Alisher Navoiyning "Nasoyim ul-muhabbat" asarida valiylarga xos sifatlar talqini	303
Jamila EISAR. Alisher Navoiyning she'riyatida oyina timsolining talqini ("G'aroyib us-sig'ar misolida")	308
Azizbek TOSHPO'LATOV. Alisher Navoiyga izdoshlik: Ahmad Tabibiy taxmislari	313
Sevara PARMONOVA. Tasavvufiy tazkiralari va Alisher Navoiy asarlarida Ibrohim Adham nomining zikr etilishi	318
III SHO'BA. ALISHER NAVOIY ASARLARINING MANBALARI VA MATNIY TADQIQI SECTION III. SOURCES AND TEXTUAL RESEARCH OF ALISHER NAVAI'S WORKS	
Dilnavoz YUSUPOVA, Umedullo MAHMUDOV. Alisher Navoiyning "Munshaoti Abdulloh Marvorid"dan o'rin olgan forsiy maktublari xususida	323
Manzar ABDULXAYROV. Alisher Navoiyning "Farhod va Shirin" dostoni tabdillari tahlili	330
Dr. Farhad RAHIMI. Senglah Sözlüğünün Feraği Düzeltmeleri ve Feraği'den Yanlış ktarmaları Üzerine	335
Gholamreza RAZMI. Özbekistan'da yayimlanmış iki Hayretü'l-ebrar'in tashih edilmiş metnindeki hatalarin sebeplerine bir bakiş	352
Altay NOORULLAH. Navoiy asarlarida tinish belgilarining yanglish ishlatilishi	365

Sevda BEHESHTI. Navai's Poetry as Reflected in Miniature Paintings (A study of Illustrated manuscripts preserved in Iranian collections)	376
Oysara MADALIYEVA. Alisher Navoiyning dastlabki ikki devoni Hamid Sulaymon nigohida	384
Dr. Siyamek HÜSSEYINALIZADE (Ergin Avşar). Amîr Alî Şîr Nevaî'nin şiirlerinde Şamanlığa aid Terimler ve ritüeller	395
Ozoda TOJIBOYEVA. Parij kulliyotidagi "Favoyid ul-kibar"ning matniy xususiyatlari	407
Husnigul JO'RAYEVA. Husayn Boyqaro – Husayniy adabiy merosining O'zbekistonda o'rganilishi	412
Dilnoza RUSTAMOVA. Alisher Navoiy toshbosma devonlaridagi ayrim g'azallar matnining qo'lyozma nusxalar bilan qiyosi	417
Erfan ESHGHÎNOUR. Fâni Divanındaki Avnî Divanından Tercüme Olunmuş Şiirler Üzerine	423
Lochinbek AHMADALIYEV. Po'latjon Qayyumiy tazkiralarda Alisher Navoiy faoliyatining yoritilishi	433
Dilnavoz SATTOROVA. Navoiy g'azallariga Sa'diy taxmislari	438
IV SHO'BA. ALISHER NAVOIY ASARLARINING XORIJIY TILLARGA TARJIMASI VA CHET ELLARDA O'RGANILISHI SECTION IV. TRANSLATION OF ALISHER NAVA'I'S WORKS INTO FOREIGN LANGUAGES AND STUDY ABROAD	
Hulkar HAMROYEVA, Shahlo NARALIYEVA, Ozodaxon MUSAYEVA. Qozog'istonda Mir Alisher Navoiy ijodining o'rganilishi	444
Abdulhay SOBIROV, Zamira DJURABAYEVA. "Muhokamat ul- lug'atayn" – turkiy xalqlar leksikasining so'nmas bulog'i	451
Münevver TEKCAN, Serpil Yazıcı ŞAHİN. Muhakamat al-lughatayn's literary and academic aspects.	455
Бермет ЗАКИРОВА, Дамилова НУРИЙЛА. Алишер Навоинин чыгармаларындагы тилдик каражаттар аркылуу студенттин кеп маданиятын өстүрүү	462
Nishonboy XUSANOV. "Hayrat ul-abror"dagi teonimlarning semantik va badiiy xususiyatlari	468
Mardon RAHMATOV. Qo'shma fe'l komponentlari inversiyasi	472
Rashid ZOHID. Hayot – firoq manzili	478
Shahlo HOJIYEVA. Alisher Navoiy badiiy kashfiyotlari – Cho'lpon estetik tafakkuri yangilanishi omili	482
Mo'minjon SULAYMONOV. Alisher Navoiy davrida isiriq solinganmi?	488
Abdumurod TILAVOV. Alisher Navoiy ma'naviy merosi va zamonaviy ta'lim	492
Nilufar RASULOVA. Alisher Navoiyning boqiy merosi jahon tillarida	497
Ozodaxon MUSAYEVA, Gulchehra SULTONOVA. "Muhokamat ul- lug'atayn" asaridagi turkiy fe'llar va omonim so'zlar tahlili	502

Iroda ISHONXANOVA. Alisher Navoiy hayoti va ijodining “Литература” darsliklarida aks etishi	505
Shahlo NARALIYEVA, Farrux ABDALIYEV. Hazrat Navoiy ijodida nutq madaniyati	514
АШИРОВА Т.К., КАРАЕВА Н.О., ЗАКИРОВА Б.А. Алишер Навоинин чыгармаларын санарип платформалар аркылуу жайылтуу	518
Dilorom YULDASHEVA, Shahlo NARALIYEVA. Alisher Navoiyning didaktik qarashlari	523
Komiljon ABDULLAYEV. Ta’lim tizimi bosqichlarida Alisher Navoiy hayoti va ijodini o’rgatishda fanlararo integratsiyadan foydalanish	527
Gulnoza YULDASHEVA, Sevinch UBAYDULLAYEVA. “Lison ut-tayr” dostonining ayrim morfemik xususiyatlari tahlili	531
Feruza DJUMANIYAZOVA. Alisher Navoiy ijodida milliy etnosport o’yinlari	534
Hamida JURAQOBILOVA. O’zbek she’riy matnlaridagi kognitiv metaforalarning fransuz tilida ifodalanishi	539
Abdug’ani NASRIDDINOV. Navoiyshunoslikda yangicha yondashuv	544
TEZISLAR ADABIYOTSHUNOSLIK	
AHMADOVA Shohsanam. Hofiz Xorazmiy va Alisher Navoiy ijodida zohid obrazi tasviri	550
ABDURAIMOVA Xafiza. Alisher Navoiy g’azaliyotida Doro obrazi talqinlari	553
ALIYEVA Sevinch. Anbiyolar haqidagi manbalarda Iso payg’ambar obrazi tasviri	556
ALMARDONOVA Aziza. Alisher Navoiy tarji’bandlarida dunyo ramzi	561
DEHQONOV Akramjon. Bir g’azal sharhi	564
DOLIMOV Shokir. «Hayrat ul-abror» dostoni sharhining rus tiliga tarjimai xususida	567
GAFUROVA Shaxnoza. Navoiy me’rojnoma baytlarida qo’llangan badiiy san’atlar	569
IBOTOVA Madina. Alisher Navoiy g’azallarida jon va ishq munosabatining badiiy ifodasi	572
MEYLIYEV Xudoyberdi. Navoiy va zamondoshlari asarlarida Mirzo Mironshoh saroyi adabiy muhiti va shoir Lutfulloh Nishopuriy ijodiy faoliyatining yoritilishi	576
MUQUMOVA Surayyo. “Nasoyim ul-muhabbat”: ism, xosiyat va xususiyat	579
NASRULLAYEV Elmurod, SIROJIDDINOVA Sevinch. Xalq og’zaki ijodida Navoiy timsoli talqini	581

NURULLAYEVA Hulkaroy, MAMADALIYEVA Madina. Alisher Navoiyning “Mahbub ul-qulub” asarini o‘qitish bo‘yicha ayrim mulohazalar	584
OLIMJONOV Davronbek. “Boburnoma” asarida tarixiy shaxslar tavsifi (Alisher Navoiy shaxsi misolida)	587
PARDAYEVA Nigora, PIRNAZAROVA Barno. Navoiy lirikasida kichik lirik janrlar	589
SHOMURODOV San‘at. Alisher Navoiy va Husayn Boyqaro munosabatlari isajon sulton talqinida	593
TO‘XTAMURATOV Furqat. Alisher Navoiy g‘azaliga Muhsiniy tatabbu’si	596
TURDIYEVA Maftuna. “Layli va Majnun” dostonlari kompozitsiyasidagi ba’zi farqli jihatlar	599
UMAROVA Dildor. Alisher Navoiy asarlarida sukut go‘zalligi ifodasi	602
UMAROV Sardorbek. Ma’rifatning haqiqati – hayratdir	604
YANGIBOYEV Shavkat. Ito haqida	607
TILSHUNOSLIK	
YULDASHEVA Dilorom. Alisher Navoiy asarlarida rang-tus ifodalovchi birliklar	611
AXMADJANOVA Malika. Alisher Navoiy va o‘zbek tilining boyitilishi: ilmiy metodlar va uslublar	613
AKBAROVA Zulfizargul. Alisher Navoiy asarlarida qo‘llanilgan antonimlik hosil qiluvchi “Ahl” komponentli lug‘aviy birliklar tahlili	617
YUSUPOVA Dildora. Alisher Navoiy asarlarida qimmatbaho tosh nomlari	619
MUNDARIJA	622